

2 वनविभागे कर्मचारिणाम् अभावं निवारयितुं वनमित्राणां नियुक्तिः भविष्यति- मुख्यमंत्री सुक्खु:

3 राष्ट्रिय शिक्षा नीत्यानुसारं मूल्यांकनस्य नवीनप्रारूपः समग्र- प्रगति- पत्रकम्- डॉ. यास्मीन अशरफः

4 शिक्षया कर्मसु कौशलम् प्रसिद्धं हि आभाणकं योगः कर्मसु कौशलामिति।

राज्येषु स्थितानां औद्योगिक-प्रशिक्षणसंस्थानानां एआई-सञ्चालित-प्रशिक्षणकेन्द्रत्वेन उन्नयनार्थं केन्द्रपक्षतः पूर्ण-वित्तसमर्थनं प्रदास्यते - निर्मला सीतारमण

हिमसंस्कृतवार्ता: - केन्द्रीय-वित्तमन्त्रिणा निर्मला सीतारमण इत्यनया प्रोक्तं यत् राज्येषु स्थितानां औद्योगिक-प्रशिक्षणसंस्थानानां एआई-सञ्चालित-प्रशिक्षणकेन्द्रत्वेन उन्नयनार्थं केन्द्रपक्षतः पूर्ण-वित्तसमर्थनं प्रदास्यते। नवदेहल्यां भारतीय-गुणवत्ता-प्रबन्धन-फाउन्डेशन इत्यस्य वार्षिक-संगोष्ठीं सम्बोधयन्ती सा प्रोक्तवती यत् उद्योगस्य परिवर्तमानानां आवश्यकतानां पूर्त्यर्थं आईटीआई-

संस्थानानाम् उन्नयनं प्रचलति। मन्त्रिणा कथितं यत् विगतेषु द्वित्रिवर्षेषु वार्षिक-आयव्ययके सर्वकारेण जनशक्तेः कौशल-विकासाय विशेष-प्रावधानानि कृतानि। तथा प्रोक्तं यत् सर्वकारः एतदपि सुनिश्चिनोति यत् युवानः प्रोत्साहनेन सह प्रशिक्षिताः अपि भवेयुः। मन्त्रिणा उद्योग-जगतः देशस्य युवकानां कौशल विकासे सर्वकारेण सह भागग्रहणार्थं आग्रहः कृतः।



HTI 2M

बिहार-सर्वकारेण वृत्तिहीनेभ्यः पुरुषेभ्यः महिला-स्नातकेभ्यश्च वर्षद्वयं यावत् सहस्र-रूप्यात्मकस्य अनुदानस्य घोषणा कृता



हिमसंस्कृतवार्ता: - मुख्यमंत्री-निश्चय-स्वयं-सहायता-भत्ता योजनाया कला-विज्ञान-वाणिज्य संकायाणां वृत्तिहीनाः पुरुषाः स्नातक-महिलाश्च लाभान्विताः भविष्यन्ति। राज्ये विधानसभा निर्वाचनात् प्राक् मुख्यमन्त्रिणा कृतासु घोषणासु अयं महत्वपूर्णः निर्णयः वर्तते। अस्यान्तर्गतं, विंशतितः पञ्चविंशति-वर्षदेशीयाः स्नातक-युवानः ये अध्ययनाय नामाङ्किताः न सन्ति, किन्तु सक्रियतया कार्यं अन्विषन्ते ते एतदर्थं योग्याः भविष्यन्ति।

प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी नेपालस्य अन्तरिम-प्रधानमन्त्रिणा सुशीला कार्की इत्यनया सह संवादं कृतवान्।



हिमसंस्कृतवार्ता: - प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी नेपालस्य अन्तरिम-प्रधानमन्त्रिणा सुशीला कार्की इत्यनया सह संवादं कृतवान्। सोशल मीडियासन्देशे श्रीमोदिना प्रोक्तं यत् नेपाले जनहानिमात्रस्य तेन गहन-संवेदना प्रकटिता सहैव शान्तिस्थैर्ययोः पुनः प्रतिष्ठायै भारतस्य दृढ-समर्थनमपि प्रतिपादितम्। अस्मिन्नेव प्रसङ्गे सः नेपालस्य राष्ट्रियदिवसमालस्य तस्यै नेपालजनेभ्यश्च हृदयपूर्वकं शुभकामनाम् अयच्छत्।

भारतेन पाकिस्तानदेशे स्थितानि आतंकवादि-सङ्गठनानि विरुध्य वैश्विककार्याचरणाय संयुक्तराष्ट्रस्य आह्वानं कृतम्।

हिमसंस्कृतवार्ता: - भारतेन पाकिस्तानदेशे स्थितानि आतंकवादिसङ्गठनानि विरुध्य वैश्विककार्याचरणाय संयुक्तराष्ट्रस्य आह्वानं कृतम्। भारतेन प्रोक्तं यत् संयुक्तराष्ट्रेण सूचीबद्धाः पाकिस्तानदेशे स्थिताः आतंकवादीसमूहाः आतङ्कवाद-प्रसारणार्थं अफगानभूमेः उपयोगं न कुर्युः। संयुक्तराष्ट्र-सुरक्षापरिषदि अफगानस्थान-देशोऽपि आयोजिते संक्षिप्त-वक्तव्ये भारतस्य स्थायी-राजदूतेन पर्वतनेनी-हरीशेन अफगानीस्थानदेशस्य आतंकवादसम्बद्ध-शोषण-निवारणाय समन्वितवैश्विक कार्याचरणस्य आह्वानं कृतम्। सः अवदत् यत् भारतं तत्र सुरक्षा-स्थितिं कठोर-दृष्ट्या निरीक्षते। तेन अग्रे प्रोक्तं यत् भारतं अफगानीस्थानस्य सहायतायै सदैव अन्ताराष्ट्रीय-क्षेत्रीयसहकारस्य समर्थनं करोति

सुभाषितम्

निन्दन्तु नीतिनिपुणा
यदि वा स्तुवन्तु,
लक्ष्मीः स्थिरा भवतु
गच्छतु वा यथेष्टम्।
अद्यैव वा मरणमस्तु
युगान्तरे वा,
न्यायात्पथः प्रविचलन्ति
पदं न धीराः॥
अर्थात्- नीति में निपुण
मनुष्य चाहे निंदा करें या
प्रशंसा, लक्ष्मी आए या
इच्छानुसार चली जाए, आज
ही मृत्यु हो जाए या युगों के
बाद हो परन्तु धैर्यवान् मनुष्य
कभी भी न्याय के मार्ग से
अपने कदम नहीं हटाते हैं।



प्रतिदिनं नवीनतमं
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
[himsanskritvartah](https://himsanskritvartah.com)
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

कांग्रेस-नेतुः राहुल-गान्धिनः मत-विलोपनसंबद्धाः आरोपाः मिथ्या- निराधाराश्च सन्ति- निर्वाचनायोगः

हिमसंस्कृतवार्ता: - निर्वाचनायोगेन प्रोक्तम् यत् कांग्रेस-नेतुः राहुल-गान्धिनः मत-विलोपनसंबद्धाः आरोपाः मिथ्या- निराधाराश्च सन्ति। आयोगेन कथितं यत् कस्यापि मतस्य आनलाईन-माध्यमेन विलोपनं नैव कर्तुं शक्यते। आयोगेन स्मारितं यत् त्रयोविंशत्यधिक-द्विसहस्रतमे वर्षे कर्नाटकस्य अलंद-विधानसभाक्षेत्रे मतदातृणां नाम-विलोपनाय कतिचन निष्फलप्रयासाः अजायन्त तदा आयोगेन स्वयमेव प्राथमिकी प्रदत्तासीत्। प्रतिवेदनानुसारं अलंद-विधानसभाक्षेत्रे अष्टादशाधिक-द्विसहस्रतमे वर्षे भाजपायाः सुभाध-गुट्टेदारः त्रयोविंशत्यधिक-द्विसहस्रतमे वर्षे कांग्रेसस्य बी.आर.पाटिलः इत्येतौ विजितवन्तौ। अतः पूर्वं राहुल-गान्धिना अभिहितं यत् अलंद-विधानसभाक्षेत्रे न्यूनातिन्यूनं षट्-सहस्रं मतानि विलोपितानि। नवदिल्लीस्थे दलमुख्यालये एकं संवाददातृ-सम्मेलनं सम्बोधयन् राहुल गान्धी आक्षिप्तवान् यत् सॉफ्टवेयर-तन्त्रे हस्तक्षेपेण मतदातृ-सूचीतः नामानि अपसारितानि। अत्रान्तरे भाजपादलेन भूयो भूयः निर्वाचनायोगं विरुध्य मिथ्यारोप-प्रक्षेपणाय राहुल गान्धी इत्येषः भरिर्लतः। नवदिल्लीस्थे दलमुख्यालये वार्ताहरसम्मेलने वरिष्ठभाजपा-नेत्रा अनुराग ठाकुरेण आरोपितं यत् ट्रालिकट इत्यस्य साहाय्यमाश्रित्य राहुलगान्धी संवैधानिक-संस्थानानामुपरि प्रश्रान्त्युत्थाय तान् दुर्बलीकरोति।



वनविभागे कर्मचारिणाम् अभावं निवारयितुं वनमित्राणां नियुक्तिः भविष्यति- मुख्यमंत्री सुखुः



हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुखुः अवदत् यत् वनविभागे कर्मचारिणां अभावस्य निवारणाय वनमित्राणां नियुक्तिः क्रियते। सः अपि अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशं हरितं स्वच्छं च राज्यं कर्तुं विगतसार्धद्विवर्षेषु राज्यसर्वकारेण अनेकाः उपक्रमाः कृताः। अत्र प्रसारिते वक्तव्ये मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् उत्तरभारतस्य प्रथमस्य हरितहाइड्रोजनसंयंत्रस्य आधारशिला सोलनमण्डलस्य नालागढतहसीलस्य दभोटायां स्थापिता अस्ति। तथैव

अद्यतनकाले सौरशक्तेः सदुपयोगस्य प्रवृत्तिः वर्धमाना अस्ति। ३२५ मेगावाट् सौरपरियोजनायां सदुपयोगाय सर्वकारः सर्वेक्षणं कुर्वन् अस्ति। अस्मिन् वर्षे पूर्वं ७२ मेगावाट् क्षमतायुक्ताः सप्त परियोजनाः कम्पनीभ्यः प्रदत्ताः आसन्। राज्ये २०० किलोवाट् क्षमत्या सौरसंस्थानानि स्थापयित्वा २०० हरितपञ्चायतानां विकासः क्रियते। हरितवीथेः निर्माणं, कार्बन उत्सर्जनस्य न्यूनीकरणाय पारम्परिक-आन्तरिकदहन- इञ्जन- वाहनानां स्थाने ई-वाहनानाम् उपयोगः, हरित-विद्यालयकार्यक्रमः च हरित-ऊर्जा-राज्यस्य इति राज्यस्य दृष्टिः साकारं कर्तुं कृताः केचन प्रमुखाः उपक्रमाः सन्ति।

अवैधक्रियाकलापानां निरीक्षणं करिष्यन्ति वनसमितयः

मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुखुः अवदत् यत् २०२३ तः २०२५ पर्यन्तं जलवायुपरिवर्तनं आपदासदृशं च परिस्थितयः विचार्य राज्ये वनसंरक्षणे

ग्रामवनप्रबन्धनसमितीनां (VWMCs) भूमिका अधिका महत्त्वपूर्णा अभवत्। एताः समितयः वनविभागेन सह मिलित्वा अवैधकार्याणां निरीक्षणार्थं कार्यं करिष्यन्ति, तेषां प्रयत्नानां कृते सम्मानिताः भविष्यन्ति। वनविभागे कर्मचारिणां अभावस्य निवारणाय वनानां रक्षणाय च सहाय्यतार्थं राज्यसर्वकारः वनमित्राणां नियुक्तिः करोति।

विद्यालयस्य बालकानां कृते ६०,००० निर्मल-अयसजलकूप्यः वितरिताः भविष्यन्ति

मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् विद्यालयस्य बालकानां कृते ६०,००० निर्मल-अयसजलकूप्यः (स्टेनलेस स्टील बोटल) वितरणस्य घोषणा सर्वकारेण कृता अस्ति। प्लास्टिकस्य उपयोगसम्बद्धाः नियमाः महत्त्वपूर्णतया कठिनाः कृताः सन्ति। अपुनः प्रयोगयोग्य- प्लास्टिकापशिष्टाणां सहस्रप्रसंस्करणं पर्यावरणसुरक्षितं निष्कासनं च सुनिश्चित्य सीमेंटसंस्थानैः सह सहमतिः कृता अस्ति।

धर्मपुरविधानसभाक्षेत्रे आपदाप्रभावित-परियोजनानां पुनर्स्थापनं युद्धपदे जायते- मुकेश अग्रिहोत्री



हिमसंस्कृतवार्ता:- धर्मपुरम्। आपदाग्रस्ते धर्मपुरविधानसभाक्षेत्रे कुलम् ७० जलशक्तिविभागस्य परियोजनाः भूशं प्रभाविताः, युद्धपदे पुनर्स्थापनं च प्रचलति। कठिनपरिस्थितौ अपि च विभागकर्मचारिणां अथकप्रयत्नेन अद्यावधि ४८ परियोजनाः आंशिकरूपेण पुनर्स्थापिताः। उपमुख्यमंत्री मुकेश अग्रिहोत्री इत्यनेन उक्तं यत् अवशिष्टाः परियोजनाः अपि शीघ्रमेव पुनर्स्थापिताः भविष्यन्ति येन जनैः संबलं प्राप्यते। आपदाकाले अपि अथकं कार्यं कुर्वन्तः विभागकर्मचारिणां प्रतिबद्धतां प्रशंसन् सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः प्रभावितक्षेत्रेषु मूलभूतसुविधानां पुनर्स्थापनार्थं सर्वोच्चप्राथमिकताम् यच्छति। धर्मपुरक्षेत्रस्य जनानां कृते कस्यापि असुविधायाः सम्मुखीकरणं न भवतु इति सर्वकारः प्रत्येकस्मिन् स्तरे सक्रियरूपेण कार्यं कुर्वन् अस्ति इति अपि सः स्पष्टीकरोति। सः सर्वाः परियोजनाः शीघ्रमेव पूर्णतया कार्यान्विताः भविष्यन्ति इति आश्वासनं दत्तवान्।

किन्नौरे सतलुजनघातं वाहनं पतितम्, एनडीआरएफ-इत्यनेन लाहौल-स्पीतेः लुप्तमातृपुत्रयोः अन्वेषणं क्रियते



हिमसंस्कृतवार्ताः - रिगांगपिओ। १५ सितम्बरदिनाङ्के जनजातीयक्षेत्रस्य किन्नौरस्य पूह-विकासखण्डस्य शियासो-उपनद्याः समीपे राष्ट्रियराजमार्गे ५ मध्ये एकं लघुवाहनं (एचपी ४१- २२१८) दुर्घटितम् अभवत्, ततः सतलुजनघातं पतितम्। वाहने लाहौल-स्पीति-मण्डलस्य काजाग्रामात् छेदिग नमग्यालस्य पत्नी छोनित डोलमा, तस्य पुत्रः तनखे उभौ मातृपुत्रौ आस्ताम्। ते स्पीतिं प्रति गच्छन्ति स्म यदा दुर्घटना अभवत्। दुर्घटनायाः अनन्तरं तत्क्षणमेव लुप्तयोः अन्वेषणं प्रचलति। गुरुवासरे एलएनटी-यन्त्रस्य साहाय्येन विध्वस्तं वाहनम् नदीतः बहिः आकर्षितम्। परन्तु यानस्य अन्तः लुप्तानां शवाः न प्राप्ताः। पुलिस, भारतीयसेना, एनडीआरएफ च दलानि घटनास्थले उपस्थितानि सन्ति, ते लुप्तजनानाम् अन्वेषणार्थं युद्धसदृशम् उद्धारकार्यक्रमं कुर्वन्ति। अस्याः दुःखदघटनायाः विषये स्थानीयप्रशासनस्य अपि दृष्टिः वर्तते।

१५०० कोटिरूप्यकाणि कदा कथं च आगमिष्यन्ति? इति भाजपा नेतारः वदेयुः- नरेशचौहानः



हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। मुख्यमन्त्रिणः प्रधानमन्त्रीपरामर्शकः नरेशचौहानः आपत्काले राजनैतिकलाभार्थं हिमाचलभाजपानेतृभिः कृतानां भ्रामकवक्तव्यानां घोरनिन्दां कृतवान्। सः अद्य अत्र उक्तवान् यत् एतेषु कठिनसमयेषु यदा सम्पूर्णं राज्यं आपद्भिः भूशं प्रभावितं भवति तदा विपक्षेण केन्द्रीयभाजपासर्वकारेण च उत्तरदायित्वपूर्वकं वक्तव्यम्। राजनैतिकलाभाय एतादृशानाम् आरोपानां करणं न केवलं अनुरागदायित्वं अपि तु जनसमूहस्य भ्रान्तिः अपि भवति। सः अवदत् यत् विगतेषु दिनेषु राज्यसर्वकारः आपदापीडितानां कृते आश्रयप्रदानं कर्तुं प्रवृत्तः अस्ति, परन्तु भाजपानेतारः निरन्तरं भ्रामकवक्तव्यं दत्तवन्तः, राज्यसर्वकारेण आर्थिकसहायतां निरुद्धं कृत्वा पुनर्वासकार्यं गम्भीरतापूर्वकं न गृह्णाति इति आरोपं च कुर्वन्ति। नरेशचौहानः भाजपानेतृभ्यः आग्रहं कृतवान् यत् ते आपदः गम्भीरस्थितेः राजनीतिकरणात् निग्रहणं कुर्वन्तु। सः

विपक्षं केन्द्रात् उदारवित्तीयसहायतां प्राप्तुं राज्यसर्वकारेण सह कार्यं कर्तुं प्राथमिकताम् यच्छेत् इति परामर्शं दत्तवान्। सः राज्यसर्वकारस्य मन्त्रिणः नेतारः च प्रभावितक्षेत्रेषु न गतवन्तः इति आरोपं अस्वीकृत्य अवदत् यत् विपक्षः सम्भवतः न जानाति यत् राजस्वमन्त्री जगतसिंहनेगी मणिमहेशयात्रिकान् प्रभावितक्षेत्रेभ्यः सुरक्षितरूपेण निष्कासयितुं, चम्बातः भरमौरपर्यन्तं पदातिरूपेण गतः, अन्तिमः तीर्थयात्री पुनरागमनपर्यन्तं स्वकर्तव्यं निर्वहति स्म। सः अवदत् यत् मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखुः, उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्री, स्वास्थ्यमन्त्री डा. (क. र्नल) धनीराम शाण्डिलः, लोकनिर्माणमन्त्री विक्रमादित्यसिंहः, प्राविधिकशिक्षामन्त्री राजेशः धर्माणी इत्यादयः अन्यमन्त्रिणः अपि प्रभावितक्षेत्रेषु भ्रमणं कृतवन्तः। विपक्षनेता जयरामठाकुरः विस्मृतवान् यत् मुख्यमन्त्री सराजे रात्रौ व्यतीतवान्, तेन सह आश्रय- उद्धार- कार्यक्रमयोः निरीक्षणं च कृतवान्। सः अवदत् यत् राज्यस्य भयावहस्थितेः व्यक्तिगतरूपेण भ्रमणं कर्तुं प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी इत्यस्य निर्णयस्य राज्यसर्वकारः प्रशंसति। अस्याम् आपदि ४११ जनानां प्राणाः त्यक्ताः, सहस्राणि जनाः निराश्रयाः अभवन् इति सः अवदत्। २०२३ तमे वर्षे २०२५ तमे वर्षे च प्रायः

₹१०,००० कोटिरूप्यकाणां अनुमानितहानिः अनुमानिता अस्ति, केन्द्रसर्वकारेण मुक्ता सहायता समुद्रे केवलं बिन्दुः एव। नरेशचौहानः अवदत् यत् प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी राज्यं गत्वा प्रभावितक्षेत्राणां कृते ₹१५०० कोटिरूप्यकाणां राशिं घोषितवान्, परन्तु एषा राशिः विशेषयोजनायाः भागः अस्ति वा अनुदानस्य भागः इति अस्पष्टम्। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण एतस्याः राशेः विषये अद्यापि किमपि सूचना न प्राप्ता। अन्ये चत्वारः केन्द्रीयमन्त्रिणः अपि प्रभावितक्षेत्रेषु गतवन्तः, परन्तु तेषां मन्त्रालयाः किमपि धनं मुक्तवन्तः वा केवलं मीडिया-प्रकाशेषु स्थातुं आगताः वा इति अस्पष्टम्।

कङ्गना प्रायः ₹१०,००० कोटिरूप्यकाणां विषये मृषा वदति

केन्द्रसर्वकारेण हिमाचलप्रदेशस्य आपदाप्रभावितानां जनानां कृते ₹१०,००० कोटिरूप्यकाणि मुक्तानि इति सांसदकङ्गनारणौतायाः वक्तव्यं सः नाङ्गीकृतवान्। सः कङ्गना रणौतायाः भाजपानेतृणां च आग्रहं कृतवान् यत् ते आपदाकाले राजनैतिक-आरोपान् न कृत्वा, अस्मिन् कठिने समये केन्द्रात् आर्थिकसहायतां प्राप्तुं साहाय्यं कर्तुं राज्यसर्वकारेण सह कार्यं कुर्वन्तु।

राष्ट्रिय शिक्षा नीत्यानुसारं मूल्यांकनस्य नवीनप्रारूपः समग्र- प्रगति- पत्रकम्- डॉ. यास्मीन अशरफः



गतिविधि- आधारिते सत्रे शिक्षकैः आचरिताः रोचकाः गतिविधयः।

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. अमित शर्मा, अजमेर।

राष्ट्रिय- शैक्षिक- अनुसंधानपरिषदः भाषापुस्तकानाम् अभिविन्यासकार्यक्रमे राजस्थानस्य अजमेरस्थे क्षेत्रीयशिक्षामहाविद्यालये चतुर्थदिवसे शिक्षकाः समग्र- प्रगति- पत्रकस्य विस्तृतं स्वरूपं ज्ञातवन्तः।
प्रथमसत्रम्- कार्यक्रमसमन्वयिका डॉ. यास्मीन अशरफ समग्र- प्रगति- पत्रकस्य सम्पूर्णस्वरूपं सविस्तरं बोधितवती। पत्रकस्य प्रतिष्ठं विवरणं प्रस्तूय छात्राणाम्, अध्यापकानाम्, अभिभावकानां च विवरणिका कथं पूरणीया इति प्रकटितवती। अस्मिन् अवसरे प्रो मीनाक्षी खार, प्रो. चमन अता खान चापि सहयोगिन्यौ अभवताम्। भाषापुस्तकानाम् आधारेण विविधगतिविधयः आचरिताः।

द्वितीयसत्रम्- द्वितीये सत्रे डॉ. दीपकः पाठ्यपुस्तकस्य उद्देश्यानि प्रदर्शितवान्। कथं पुस्तकस्य निर्माणे किं किं विषयम् अवधाने आसीत्। अनुभवात्मकम् अधिगमविषयेऽपि असौ बोधितवान्। सामूहिकगतिविधिषु छात्रा भाषण- चर्चा- चिन्तन- विमर्शं च कृत्वा स्वाधिगतभावस्य प्रदर्शनं करिष्यन्ति। तदनु अग्रिमयोः सत्रयोः भाषानुगुणं दलेषु विभज्य राष्ट्रिय- शिक्षा- नीतेः अनुसारं स्व स्व विषयस्य आधारिता गतिविधयः सम्पादिताः। सम्पूर्णपाठ्यपुस्तकस्य राष्ट्रियशिक्षानीतेः अनुसारं समालोचनात्मकं मूल्यांकनं कृत्वा शिक्षका स्वप्रतिवेदनं निर्मितवन्तः। अपि च प्रतिकक्षानुसारं एकस्य एकस्य पाठस्य सर्वविधं विवेचनमपि कृतम्। अस्मिन् कार्ये संस्कृतशिक्षकस्य हरिओम शर्मणः विशेषसहयोगः मार्गदर्शनञ्च कृतम्।

राजस्थानस्य वरिष्ठसंस्कृतशिक्षकस्य शंकरलालबुनकर- वर्यस्य राज्यसंसाधनसमूहस्य सदस्यरूपेण व्याख्यानम्



हिमसंस्कृतवार्ता:- अजमेर

अजमेरनगरस्य क्षेत्रीयशिक्षासंस्थाने "राष्ट्रीयशिक्षानीतिः २०२०" इत्यस्य अन्तर्गतम् उच्चप्राथमिकस्तरे (षष्ठीतः अष्टमीकक्षयायाः) उपयोगाय राष्ट्रिय- शैक्षिक- अनुसन्धान- प्रशिक्षणपरिषदा नूतननिर्मितानां भाषापाठ्यपुस्तकानां (संस्कृत- हिन्दी- आङ्ग्ल- उर्दू- इत्यादीनाम्) विषये भारतस्य उत्तरक्षेत्रीय- राज्यसंसाधनसमूहानां कृते आयोजिते भाषापाठ्यपुस्तकानाम् आमूखीकरणकार्यक्रमे राजस्थानस्य वरिष्ठसंस्कृतशिक्षकः

शंकरलालबुनकर इत्यनेन राज्यसंसाधनसमूहस्य सदस्यरूपेण व्याख्यानं प्रदत्तम् शंकरलालबुनकर इत्यनेन उक्तं यत्- "रसास्वादनविधेः माध्यमेन वयं छात्रेषु काव्यं प्रति रुचिं कथं जागरयितुं शक्नुमः?" इति। सः अपि अवदत् यत्- "संस्कृतसंभाषणस्य, संस्कृततलपुनाटकस्य, संस्कृतगीतिकायाः, संस्कृतकार्यपुस्तिकायाः च नियमिताभ्यासेन छात्राणां पठनकौशलस्य, अभिव्यक्ति-कौशलस्य, व्याकरणकौशलस्य च उत्तमविकासः सम्भवति।" एषा प्रक्रिया सर्वेषु शिक्षास्तरेषु आरभ्य क्रियते चेत् उत्तमा परिणामप्राप्तिः भवेत् इति तेन निर्दिष्टम्। शंकरलालबुनकरमहाशयः पूर्वं केंद्रीय-संस्कृत- विश्वविद्यालये आयोजिते राष्ट्रियसम्मेलने "संस्कृतभाषायाः उपयोगिता" इति विषये अपि सक्रियं सहभागितां कृतवान्। शंकरलालबुनकर इत्येषः राजस्थानराज्यस्य जयपुरजनपदस्थः चीथवाडीग्रामवासी अस्ति। वर्तमाने सः जयपुरजनपदस्य गोविन्दगढखण्डे स्थिते राजकीय- उच्चमाध्यमिक- विद्यालये भूतेड़ा इत्यस्मिन् ग्रामे वरिष्ठसंस्कृताध्यापकपदे कार्यरतः अस्ति। सः शिक्षाक्षेत्रे उत्कृष्टकार्येभ्यः द्विवारम् उपखण्डस्तरे एकवारं च खण्डस्तरे "शिक्षकसम्मानः" इत्यनेन सम्मानितः अपि वर्तते।

छात्राणां कृते निःशुल्क बसयात्रा अनुमोदिता



हिमसंस्कृतवार्ता:- शास्त्री अधरः, उत्कलप्रदेशः।

गणशिक्षाविभागः ओडिशाराज्यमार्ग- परिवहनप्राधिकरणेन (OSRTC) सह चर्चा कृता अस्ति। अधिकारिणः राज्यस्य सर्वेषु विद्यालयेषु गत्वा मार्गस्य समयस्य च निरीक्षणं करिष्यन्ति। ओडिशाप्रदेशस्य विद्यालयछात्राः सर्वकारीयबसयानेषु निःशुल्कं यात्रां कर्तुं शक्नुवन्ति। ते स्वपरिचयपत्रं दर्शयित्वा निःशुल्कं यात्रां कर्तुं शक्नुवन्ति। मुख्यमन्त्री बससेवाद्वारा विद्यालयस्य प्रथमकक्षातः द्वादशकक्षापर्यन्तं छात्राः निःशुल्कवसयात्रासुविधां प्राप्नुयुः। यदि छात्राः गणवेशधारिणः सन्ति, तेषां परिचयपत्रं च दर्शयन्ति तर्हि ते यात्रापत्रात् मुक्ताः भविष्यन्ति। लोकशिक्षाविभागेन जिलाशिक्षा- पदाधिकारिणं प्रति पत्रं लिखित्वा सर्वेषां विद्यालयानां मार्गाणां विषये सूचनाः प्रदत्ताः सन्ति। विभागेन उक्तं यत् विभागेन बसमार्गाणां निरीक्षणं कर्तुं ओएसआरटीसी इत्यस्मै अनुरोधः कृतः। विद्यालयस्य समयस्य आधारेण वससमयाः निर्धारिताः भविष्यन्ति येन तस्मिन् समये वसयानानि चाल्यन्ते। ओएसआरटीसी जिलाप्रबन्धकः क्षेत्रीयपरिवहनपदाधिकारी च सर्वेषां विद्यालयानां भ्रमणं करिष्यति। तथैव विभागेन ओआरटीसी-सङ्घं प्रति लिखिते पत्रे उक्तं यत् अगस्तमासस्य २१ दिनाङ्के मुख्यमन्त्रिणः अध्यक्षतायाम् उच्चस्तरीयसमागमः जातः। अस्मिन् विभागेन एतां सेवां प्रदातुम् अनुरोधः कृतः। एतत् मुख्यमन्त्रिणा अनुमोदितम् अस्ति। योजनां कर्तुं अनुरोधः कृतः यत् अधिकांशः विद्यालयमार्गाः ईआरसीवसाः च प्रचलन्ति। वसमार्गस्य पुनः मानचित्राङ्कनं कर्तुं कथितम् अस्ति। अपि च यदि केनचित् कारणेन अस्य वससञ्चालनस्य कारणेन राजस्वस्य हानिः भवति तर्हि सर्वकारः तस्य क्षतिपूर्तिं करिष्यति। अस्य कृते वाणिज्यपरिवहनविभागः अर्थसङ्कल्पव्यवस्थां करिष्यति। एतत् गम्भीरतापूर्वकं गृहीतं शीघ्रमेव कार्यान्वितं भविष्यति।

चीनमास्टर्स् : पी.वी सिन्धुः थाईलैण्डदेशस्य पोर्नपावीं

पराजयन् प्राकान्तिमायां स्पर्धायां प्रविष्टा



भारतस्य प्रसिद्धा बैडमिंटनक्रीडिका पी.वी.सिन्धुः चाइनामास्टर्स् २०२५ इति क्रीडायाम् उत्तमेन प्रदर्शनेन प्राकान्तिमायां स्पर्धायां प्रविष्टा। महिलानां एकलक्रीडायाः पूर्व-प्राकान्तिमायां क्रीडायां सिन्धुः स्वस्य सशक्तं क्रीडां प्रदर्शितवती, यत्र षष्ठक्रमाङ्कनस्य क्रीडिकां थाईलैण्ड-देशस्य पोर्नपावीं-चोचुवोङ्ग-इत्येतां ऋजु-सेट्-मध्ये पराजितवती पुरुषयुगलक्रीडायां सत्त्विकसैराज-रङ्गिरेड्डी-विराग-शेट्टी युगलयोः अपि विजयस्य क्रमः निर्वह्य अन्तिम-१६-पर्यन्तं गतः तथापि प्रथम-परिक्रमायां भारतीययुवकः लक्ष्यसेनः निराशायाः सम्मुखं कृतवान्।

शिक्षया कर्मसु कौशलम्



प्रसिद्धं हि आभाणकं योगः कर्मसु कौशलमिति। योगेन जनानां शरीरं स्वस्थं मन स्थिरं, आत्मा च तिष्ठति। साम्प्रतमेव योगविषये महानक्रमः अनुश्रितः, येन सम्पूर्णविषये स्वास्थ्यलाभाय काचित् परिपाठी दृष्टिगोचरा अभूत्। अयं महान् अवसरः अस्य देशस्य कृते। भारतदेशः सर्वश्रेष्ठगुणानां कारणेन सम्पूर्णं विश्वे नरीनृत्यते। वैशिष्ट्यं हि अस्य देशस्य सर्वेषाम् अपेक्षया समूहचिन्तनम्। केचन जनाः कथयन्ति- “योगेन वयं स्वस्थाः भवामः, स्वस्थः सन्तः पूर्णमनोयोगेन कार्यं कुर्मः तेन कर्म कौशलं समुत्पद्यते” इति। अपरश्च कश्चन विषयः विद्यते शिक्षया सर्वविधोपकारः जनानां जायते यतः शिक्षया जनेषु चातुर्यं समुत्पद्यते। जनाः कथयन्ति- “एका चतुरीयुक्ता सकला विकला कथा”। अर्थात् यस्य जीवने चातुर्यं नास्ति, तस्य जीवनम् तु व्यर्थं विद्यते। मानवजीवने चातुर्यं केवलं शिक्षया उत्पद्यते। चातुर्यं सम्यक्तया आगतं चेत् जनाः कर्मसु कौशलं सम्प्राप्नुं शक्नोति।

अधीतशिक्षः यदि व्यव्यवहारे नाम्यं, त्यागं, चातुर्यं च न समुत्पादितवान् तर्हि वस्तुतः तस्य जीवनं पूर्णरूपेण गौरवरहितं कार्यदृष्ट्या अनर्हं च विद्यते। शिक्षा केवलं समञ्जनं बोधयति। शिक्षा न केवलं मानवं परिष्कृतं करोति। अपितु तस्मिन् वैशिष्ट्यं उत्पादयति। केचन शिक्षिताः तु भवन्ति किन्तु तेषां जीवने किमपि परिवर्तनं भवति यथा पूर्ववत् स्वकीयानि कार्याणि सम्पादयन्ति एतस्य अभिप्रायः तेषां कार्यचातुर्यं साम्प्रतमपि नैव सम्पलम् इति।

शिक्षा व्यक्तेः समस्तान्त्रिकशक्तीनां बहिः आनयनं कारयति। शिक्षयैव जनाः परिपोषिताः भवन्ति। यदि शिक्षा उचित दिशानां छात्रेभ्यः उदीयेत् तर्हि अवश्यं सर्वेऽपि छात्राः कर्मसु कौशलं प्राप्नुयुः।

स्वस्थशरीरमपि शिक्षायाः एव किञ्चित् कार्यं विद्यते। यदि मानवस्य स्वस्थशरीरं विद्यते तर्हि मानवः शिक्षायाः उचितदिशि प्रयोगं कर्तुं प्रभवति। केचन शिक्षाशास्त्रिणः कथयन्ति- “शिक्षाशरीरदृष्ट्या, मानसिकदृष्ट्या,

लक्ष्यदृष्ट्या च जनं सुदृढं करोति।” शरीरं पूर्णरूपेणस्वस्थं विद्यते चेत् कार्यमाणे मनः रमति। तस्मिन् विषये किमपि कर्तुं स्थिरता उत्पद्यते।

चिन्तनमपि महत्त्वपूर्णं भवति यदि कस्यचिद् जनस्य चिन्तनं समुचितं न विद्यते तर्हि सः किमपि कर्तुं न प्रभवति। परेषां निन्दनाय क्षमा किञ्चित् कार्यं तस्मिन् समये शक्यते येन पूर्णरूपेण सर्वविदोपकारः छात्राणां भवितुं अर्हेयुः। चिन्तनमेव महत्त्वपूर्णं भवति, जीवनस्य प्रत्येकं क्षेत्रे यथा कथञ्चित् चिन्तनस्य परमत्वोत्पादनाय प्रयत्नः साधनीयः। यः जनाः स्वकीयं चिन्तनं प्रगाढं उत्कृष्टं च करोति सः अविरयम् पूर्णरूपेण समर्थः भवितुमर्हति। चिन्तनकारणेन भिक्षुकः भिक्षुकः एव तिष्ठति। उत्तमः उत्तमः एव तिष्ठति। यः कश्चनपि जनः स्वकीयं सम्यक्चिन्तनेन कर्मसु कौशलं समुत्पादितुं शक्नोति।

तत्र मानसिकदृष्ट्या चिन्तनं क्रियते चेत् शिक्षा एव मानसिकचिन्तनं सुदृढं करोति मानसं सम्यक् भवति तेन मानवाः व्यव्यवहारं प्रकटयितुं शक्नुवन्ति। व्यव्यवहारस्य पूर्णरूपेण उत्तमत्वसम्पादनाय निरन्तरप्रयत्नः एव साधनीभूताः दरीदृश्यते। मानसिकचिन्तनमपि शिक्षया समीचीनं जायते।

लक्ष्यमपि शिक्षया सुचिन्तितं परिष्कृतं समाजोपयोगि भवति। लक्ष्यं मानवं सर्वोपकारत्वं सूचयति। बहवः जनाः अनेकानि उत्तमानि लक्ष्यानि स्वीकृत्य समाजोपयोगिनीकार्यं कर्तुं प्रयतन्ते ते सफलाः अपि भवन्ति। सर्वस्य मानवस्य किमपि मुख्यं कर्मः वर्तते तर्हि तदस्ति तस्य जीवनमयम्। शिक्षा एव जीवनलक्ष्यं उत्तमोत्तमकर्तुं प्रभवति।

शिक्षया सूचनां प्राप्तिं सम्प्रत्यानां, बौद्धिककौशलानां अतिवृत्तीनां समाजिकशारीरिकबौद्धिकादर्शनानां स्वभाववानाम् अवबोधानां च अन्वेषणं निर्माणं च भवति। परि एतत् सर्वं क्रमशः जायेत् तर्हि अवश्यं समाजोपयोगीनि कार्याणि सिद्धानि भवेयुः। सर्वविधजीवोपकारः च जायेत् यतः कर्मसु कौशलं समुत्पन्नं स्यादेव। शिक्षा आवश्यकतां अनिवार्यतां च चिन्तितुम् अर्हति।

अद्यत्वे यत् पर्यावरणं प्रदूषणं दरीदृश्यते तत्र कारणीभूताः के इति चिन्तयामः चेत् स्पष्टं भवेत् चाकचक्यं कारणेन जायेत्। यावत्त्वस्तुतः उपयोगः न क्रियते यावद्वस्तु साजसज्जायां नष्टीक्रियते। एतेन कर्मणि कौशलं न जायेत् एव यतः बाह्यं सर्वं पश्यति जनः न तु आन्तरिकस्थितिमिति।

शिक्षा एव सुनीति, सुरुचि च अवगमितुं शक्नोति। रुचि स्थानानि कदाचित् तात्कालिकानि सुखानि दद्युः चेदपि पूर्णरूपेण आन्तरिकं कष्टमेव ददाति इति सुनिश्चितमेव। अर्थात् सुनीत्या एव कार्यसाधुता सम्यक्तया भवितुमर्हति इति निर्णयः स्वीकर्तुं शक्मः। सुनीतिसुरुच्योः भेदः शिक्षायाः

एव अवगन्तुं शक्मः। शिक्षया एव राष्ट्रस्य सामाजिक-आर्थिक-प्रविधिक-सांस्कृतिक-क्षमताः प्रभाविताः भवन्ति। उत्तमाशिक्षया मानवः सामाजिकहितं देशस्य आर्थिकहितं, प्राविधिकोन्नतिं, सांस्कृतिकहस्तान्तरणं च चिन्तितुं शक्नोति। कर्मशीलतायाः सामाजिकसंस्कृतेः च आधानं छात्रेषु तदैव भवितुमर्हति यदा जनः शिक्षया सम्यक्तया संस्कारितः भवति। सामाजिकज्ञानं बोधः च यदा उत्पद्यते तदा अवश्यं मानवः पूर्णरूपेणसमर्थः सन् किमपि साधयितुं शक्नोति। सर्वस्यापि जनस्य पवित्रं कर्तव्यं विद्यते सः स्वस्य कर्मकौशलं वर्धेत। राष्ट्रनिर्माणाय अभिनवराष्ट्रियभावनां सामाजिकसांस्कृतिकजागरणं पूर्णापेक्षितं विद्यते। मदीयं जीवनं किमर्थमिति प्रश्नः समाजः एव कर्तुं प्रभवति समाजस्य पूर्णदायित्वनिर्वहनं सर्वदा यशोगानाय उपयोगि विद्यते। शिक्षयैव विकासः जायते इति दृढः संकल्पः मनसि प्रस्फुटितः भवेत्। गुणात्मकं विकासः शारीरिकविकासः, बौद्धिकविकासः, भावात्मकविकासः च केवलं शिक्षया भवितुमर्हति।

शिक्षा एव तादृशं साधनं विद्यते यया व्यवसायिकोन्नतिः, उत्तरदायित्वनिर्वहनं सामर्थ्यं, दोषस्वीकारणशक्तिः, वाञ्छनीय-अवसराणां बाहुल्यं चिन्तनपावित्र्यं जिज्ञासोत्पत्तिः चेत्यादयः विषयाः उत्पद्यन्ते। अर्थात् शिक्षया कौशलं वर्धत एव।

यदि मानवः स्वकीयातर्कपरिपालनाय सुदृढं प्रयत्नं कर्तुं बद्धपरिकाः भवति तर्हि अवश्यं तस्य प्रत्येकं कर्मणि सामर्थ्यं वहिलक्ष्यं च अवश्यं दृश्येत् वा कौशलसम्पादनस्य महत्त्वपूर्णः विषयः इत्युक्तो यत् किमपि कुर्मः तरयन्तिमं श्रेष्ठं विशिष्टं च कर्तुं शक्नुमः तत्तु शिक्षया एव भवितुं अर्हति। तद् बिना अन्यः कश्चनपि मार्गः नास्ति विषयावबोधनाय।

उत्तरदायित्व निर्वहनसामर्थ्यं साम्प्रतिककाले जनेषु नैव अवलोक्यते यः कश्चनपि जनाः स्वीयं जीवनं सर्वोत्तरेदृष्ट्या कर्तुं प्रयतते तेन स्वीयोत्तरदायित्व निर्वहः करणीयः। तेन एव सः शिक्षितः इति भवितुमर्हति। संस्कारान् समुत्पादयति शिक्षा।

शासनम्, राजनीतिः, व्यापारः, संग्रामः, चेत्यादिषु विषयेषु शिक्षया एव कार्यं साधयितुं शक्यते। अनेन सामाजिक प्रक्रियामपि योग्यत्व सम्पादनं केवलं शिक्षया एव भवितुमर्हति। सर्वस्य कर्मणः पूर्णविकासः शिक्षया एव भवितुमर्हति। परिवर्तनशीलतायाः कारणमपि शिक्षया भवितुमर्हति। अनुसन्धानस्य मुख्यविषयः तत्सम्बद्धाविकासस्य पूर्णोत्कर्षः। शिक्षयैव प्रीतिः, विकासः, विश्वासः, सामरात्यं, पाराचरिमता, उत्कृष्टं चिन्तनं, सर्वभूतहितचिन्तनं, सर्वसमावेशकं च जीवनं पूरकता, त्यागः चेति समुत्पन्नानि भवन्ति।



अध्येता इति वार्ता-संवादः

नन्दिनी- नमो वः। अद्यतने 'अध्येता' इत्यस्य वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये।

काव्या- नमो नमः नन्दिनि। तव स्वागतवचनं श्रुत्वा आनन्दितोऽस्मि। अद्य प्रथमा वार्ता अस्ति यत् यूरोपियसंघेन भारतं प्रति चेतावनी दत्ता यत् रूसदेशतः तैलक्रयणं मॉस्कोनगरेण सह सैन्य-अभ्यासाश्च तेषां सहकार्ये अवरोधकाः सन्ति।

नन्दिनी- अहो, एषः तु भारत-विदेशनीतेः कृते महत्त्वपूर्णः विषयः अयम्। साम्प्रतं द्वितीया वार्ता अस्ति यत् तैवानदेशः भारतीयश्रमिकान् प्राप्तुम् आशां करोति इति तत्रत्येन उच्चाधिकारिणा निगदितम्।

काव्या- नन्दिनि, तैवानदेशस्य एषा इच्छा भारतस्य श्रमिकेभ्यः नूतनान् अवसरान् उद्घाटितवती अस्ति। अग्रिमा वार्ता इयमस्ति यत् भारतीयनौसेनायाः पी-८आई-नामिकानां विमानानां समूहः पञ्चाशत्सहस्रहोरापर्यन्तं जलान्तर्गा-अन्वेषणं कृत्वा एकं महत् कीर्तिमानं स्थापितवान्।

नन्दिनी- अहो, एषा तु भारतीयनौसेनायै गर्वस्य वार्ता अस्ति यत् एतादृशं कीर्तिमानं स्थापितम्। इदानीं चतुर्थी वार्ता इयमस्ति यत् यूरोपियसङ्घेन एकं महत्त्वपूर्णं नीति-पत्रं प्रकाशितं यत् भारतेन सह सम्बन्धान् सुदृढीकर्तुम् उद्दिष्टवत् अभूत्।

काव्या- नन्दिनि, यूरोपियसङ्घस्य एषः प्रयासः भारतस्य वैश्विकस्थितिं सुदृढं करोति। अन्तिमा वार्ता इयमस्ति यत् भारतीयमन्त्री ट्रम्प-मोदिनोः सम्बन्धं प्रशंसितवान्, यद्यपि भारत-अमेरिका-व्यापारसम्बन्धेषु किञ्चित् वैमत्यं विद्यते।

नन्दिनी- काव्ये, अद्यतनीनाः सर्वाः मुख्याः वार्ताः सम्यक् प्रस्तुतवत्यसि। भवत्यै धन्यवादः।



पति- पत्न्योः मध्ये हास- परिहासम् पतिः- त्वं मम धनं स्यूतात् धनं चोरितवती? पत्नी- आम्, किं जातम्? पतिः- मां किमर्थं न पृष्टवती? किमर्थं चोरितवती? पत्नी- आत्मनिर्भरः अपि भवितव्यम् पतिः-